

Gurbet benim içimde

Türk milletinde göç olgusu ve gurbet kavramı Ergenekon'dan çıkışla başlamıştır. Orta Asya'dan Anadolu'ya doğru göçler sonucu Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu devletleri kuruldu. Osmanlı Devletinin Rumeli ve batıya doğru yaptığı fetihleri müteakip Anadolu'dan götürülerek fethedilen bölgelere iskân edilen Türkmen ve Yörükler “**Evlâd-ı fâtihân**” olarak teşkilatlandırıldı.

Estergon kalesi subaşı durak Kemirir gönlümü bir sinsi firak Gönül yâr peşinde yâr ondan irak	Akma Tuna akma ben bir dertliyim Yâr peşinde koşan kara bahtlıyım
---	---

Viyana bozgunundan sonra başlayan toprak kayıpları sonucunda tersine göç başladı. Bilhassa Doksanüç harbi kaybedilince Balkanlar'da yaşayan yoğun Türk nüfusunun pek çoğu öldürüldü ve kalanları da göç etmek zorunda bırakılarak Türk Tarihinin en büyük göç hareketine sahne oldu. "93 Harbi" diye anılan 1877-78 Moskof Harbi'nde Rumeli'deki müslüman kardeşlerimizin başına gelenleri bizzat yaşamış olan Zağra Müftüsü Hüseyin Râci Efendi'ye ait “**Tarihçe-i Vak'a-i Zağra**” hemen o günlerde kaleme aldığı hatıralarıdır. Zağra Müftüsünün Hatıraları, yıkılan büyük devletimiz Osmanlı'nın son asrında, düşman hücumlarının vahşet ve dehşetinin bir zaptı; mâsum müslüman halkın çektiği ıstırapların acıklı bir destanıdır.

Yahya Kemal Beyatlı, Dergah Mecmuası'nda yayınladığı “Balkan'a Seyahat” adlı yazısında Tarihçe-i Vak'a-i Zağra için şunları söyler: Senelerden sonra bir gün Fatih'ten geçerken bir mahalle bakkalının camında bir kitap gözüme ilişti: Tarihçe-i Vak'a-i Zağra. Müellifi Raci Efendi. Kitapta bir kıt'a vardı ki hatırımda kalan ilk mısraı bu idi; “**Aziz-i vakt idik a'dâ zelil kıldı bizi !**”.

Arif Nihat Asya, bu mısraya anlam bakımından tahmis yaparak aşağıdaki şiiri yazmış:

Hudâ, ki rûz-ı ezelden asil kıldı bizi, Resûl-i Ekrem'e birgün vekil kıldı bizi: >	Taraf taraf, yedi iklimi Hakk'a davette Delil kıldı bizi;
Sonra bilmem ne oldu: baht-ı siyâh Hacil kıldı bizi...	Düştü, bir bir kopup, kanadlarımız “Aziz-i vakt idik, adâ zelil kıldı bizi”
Bize heybet veren, Celâlinden, Nice yıllar, celil kıldı bizi.	Kâinatında Zât-ı Akdes'ine Halil kıldı bizi.
Sormayın, sormayın fakat; şimdi, Hangi eller, sefil kıldı bizi?	Ser-nigûn oldu tahtımız, Tanrım; “Aziz-i vakt idik, adâ zelil kıldı bizi”
Cebinizde tecellî edip Cemâl-ül-Laah Bir zamanlar, cemil kıldı bizi;	Elimizden gül açtı bâdiyeler... Kerem kerem, Yed-i Takdir, nîl kıldı bizi
Ve zeminin bütün susuzlarına Sebil kıldı bizi!	Sonra dünyâmız, oldu zîr ü zeber; Sonra devrân; alil kıldı bizi!
Yüzümüz yok "neden, niçin" demeye... “Aziz-i vakt idik, adâ zelil kıldı bizi”	

(Adâ: düşmanlar, rûz: gün, hacil: utanmış, ser-nigûn: baş aşağı olmuş, cebin: alın, zir u zeber: darmadağın, alil: hasta)

***

Sarıkamış hareketında onbinlerce Mehmetçik donarak şehit oldu. Çanakkale harbinde “onbeşli” yani 1315 (milâdi 1900) doğumlu çocuklar bile cepheye gönderildi. Tokat’ın “hey onbeşli” türküsü:

Hey onbeşli onbeşli Tokat yolları taşlı Onbeşliler gidiyor Kızların gözü yaşlı >	Aslan yarım kız senin adın Hediye Ben dolandım sen de dolan gel beriye Fistan aldım endazesini onyediye
Gidiyom gidemiyom Sevdim terk edemiyom Sevdiğim pek gönüllü Gönlünü edemiyom	Aslan yarım kız senin adın Hediye Ben dolandım sen de dolan gel beriye Fistan aldım endazesini onyediye
Giderim ilinizden (elinizden) Kurtulam dilinizden Yeşil baş ördek olsam Su içmem gölünüzden	

Kastamonu'lu İhsan Ozanoğlu'na ait Çanakkale Türküsü:

**"Çanakkale içinde aynalı çarşı
Ana ben gidiyom düşmana karşı, off, gençliğim eyvah!
Çanakkale içinde bir uzun selvi
Kimimiz nişanlı, kimimiz evli, off, gençliğim eyvah!
Çanakkale içinde bir kırık testi
Analar babalar ümidi kesti, off, gençliğim eyvah!
Çanakkale üstünü duman bürüdü
On üçüncü fırka harbe yürüdü, off, gençliğim eyvah!
.....
Çanakkale'den çıktım başım selamet
Anafarta'ya varmadan koptu kıyamet, off, gençliğim eyvah!
Çanakkale içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni, off, gençliğim eyvah!
Çanakkale içinde sıra söğütler
Altında yatıyor aslan yiğitler, off, gençliğim eyvah!"**

Çanakkale'den daha fazla şehitin verildiği Yemen'deki acıları en güzel Yemen Türküsü anlatıyor... "Giden gelmiyor" diye adeta ağıt yakılan türkünün sözleri şöyle:

Havada bulut yok bu ne dumandır Mahlede ölü yok bu ne figandır Şu Yemen elleri ne yamandır >	Ah o Yemen'dir gülü çimendir Giden gelmiyor acep nedendir
Burası Huş'tur yolu yokuştur Giden gelmiyor acep ne iştir	Kışlanın önünde redif sesi var Bakın çantasında acep nesi var Bir çift kundurayla bir de fesi var
Ah o Yemen'dir gülü çimendir Giden gelmiyor acep nedendir	Burası Huş'tur yolu yokuştur Giden gelmiyor acep ne iştir

(Huş, Osmanlı'nın son savunma noktalarından biridir.)

***

İstanbul'da yazdığı aşk şiirleri gençlerin dilinden düşmeyen Faruk Nafiz ÇAMLIBEL; Öğretmen olarak Kayseri Lisesi'ne atanınca, 1922 yılında soğuk bir mart sabahında başlayan ve

Ulukışla'dan Kayseri'ye "yaylı" denilen at arabasıyla yapılan üç günlük bir yolculuğu bir tablo gibi gözler önüne serer, meşhur **Han Duvarları** şiirinde:

"Yağız atlar kışnedi, meşin kırbaç şakladı,
Bir dakika araba yerinde durakladı.
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar,
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar..."

**Gidiyordum, gurbeti gönlümle duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya.
İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık,**

.....
**Gurbet beni muttasıl çekiyordu kendine,
Yol, hep yol, dâimâ yol... Bitmiyor düzlük yine."**

Kurtuluş Savaşı sonrası, vatanın dört bir köşesinden gelen Anadolu'nun yoksul insanları, bağrılarındaki yaralara bir çare bulmak için hanlarda, kervansaraylarda toplanırlar. "Dış âlemin boşluğu ve sertliği, bu insanları kendi içlerine itmiş ve âdeta mistik yapmıştır. Dış âlem tarafından reddedilen insan, dayanak noktasını ya tabiatın üstünde bir varlıkta yahut da kendi içinde arar. **Anadolu coğrafyası yüzyıllar boyunca iki insan tipi yaratmıştır: Veliler ve kahramanlar!"**

"Alaca bir karanlık sarmadayken her yeri
Atlarımız çözüldü, girdik handan içeri.
**Bir devâ bulmak için bağrıdaki yaraya
Toplanmıştı garipler şimdi kervansaraya.**
Bir noktada birleşmiş vatanın dört bucağı,
Gurbet çeken gönüller kuşatmıştı ocağı.
Şişesi is bağlamış bir lambanın ışığı,
Her yüze çiziyordu bir hüzün kırışığı."

Yol ve gurbet yorgunu şairimiz uyumak üzere odasına çekildiğinde duvarlarda bir şairin hüznü mısralarıyla karşılaşır: Duvardaki şair; Balkan Savaşı, Birinci Dünya Harbi, İstiklâl Mücadelesi derken 1912-1922 yılları arasında on yıl süren savaş yıllarında sevdiklerine hasret, sınırdan sınırı savaştırmak için koşmuş bir askerdir:

<p>Uykuya varmak için bu hazîn günde, erken, Kapanmayan gözlerim duvarlarda gezerken Birdenbire kıpkızıl birkaç satırla yandı, Bu dört mısra değildi, sanki dört damla kandı. Ben garip çizgilere uğraşırken başbaşa Raslamıştım duvarda bir şâir arkadaşına: "On yıl var ayrırım Kınadağı'ndan Baba ocağından yar kucağından Bir çiçek dermeden sevgi bağından Huduttan hudûda atılmışım ben" Ertesi gün başladı gün doğmadan yolculuk, Soğuk bir mart sabahı... Buz tutuyor her soluk Biz bu sonsuz yollarda varıyoruz, gitgide, İki dağ ortasında boğulan bir geçide. Sıkı bir poyraz beni titretirken içimden Geçidi atlayınca şaşırırım sevincimden: Ardımda kalan yerler anlaşırken baharla, Önümüzdeki arâzî örtülü şimdi karla.</p>	<p>Gönlümde can verirken köye varmak emeli Arabacı haykırdı: "İşte Araplı Beli!" Tanrı yardımcısı olsun gayri yolda kalana, Biz menzile vararak atları çektik hana. Bizden evvel buraya inen üç dört arkadaşı Kurmuştu tutuşan ocağa karşı bağdaş. Çıtırdayan çalılar dört cana can katıyor, Kimi haydut, kimi kurt masalı anlatıyor... Gözlerime çökerken ağır uyku sisleri, Çiçekliyor duvarı ocağın akisleri. Bu akisle duvarda çizgiler belirliyor, Kalbime ateş gibi şu satırlar giriyor; "Gönlümü çekse de yârin hayâli Aşmaya kudretim yetmez cibâli Yolcuyum bir kuru yaprak misâli Rüzgârın önüne katılmışım ben"</p>
--	---

Uzun savaş yıllarındaki tarihî ve sosyal durum, Anadolu insanını bir kuru yaprak misali rüzgârın önüne katmış, oradan oraya sürüklemiş, takatsiz bırakmıştır. Han duvarına yazı yazanlar

arasındaki şair de aşılmaz dağlar arkasında ulaşılmaz sevgilinin hayaliyle baht rüzgârının önünde kuru yaprak gibi savrulanlar arasındadır. (Cebel, Arapçada dağ demektir; Cibâl ise çoğuludur.)

Sabahleyin gökyüzü parlak, ufuk açtı, Güneşli bir havada yaylımız yola çıktı... Bu gurbetten gurbete giden yolun üstünde Ben üç mevsim değişmiş görüyordum üç günde. Uzun bir yolculuktan sonra İncesu'daydık, Bir handa, yorgun argın, tatlı bir uykudaydık.	Gün doğarken bir ölüm rüyâsıyla uyandım, Başucumda gördüğüm şu satırlarla yandım! "Garibim nâmıma Kerem diyorlar Aslı'mı el almış harem diyorlar Hastayım derdime verem diyorlar Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış'ım ben" Bir kitâbe kokusu duyuluyor yazında, Korkarım, yaya kaldın bu gurbet çıkmazında.
--	--

Faruk Nafiz bir yol hikayesi anlatırken, aslında **Maraşlı Şeyhoğlu Satılmış**'ı ya da Anadolu insanını anlatır. "Maraşlı Şeyhoğlu, bu coğrafyanın ruhudur; daha doğru bir deyimle, bu topraklarda yaşayan muztarip insanların temsilcisi veya sembolüdür." Çocukken bizim köyde Satı adında iki kadın ve Satılmış adında dört erkek vardı. Bir türlü anlam veremediğim bu isimler hakkında babama sordum. "Çocuğu olmayan aileler Keskin taraflarında bir yatıra gidip adakta bulunur ve üç gün orada kalırlar. Oradaki sorumlu zat, dönüşte eğer kızınız olursa adını Satı, erkek olursa Satılmış koyun diye tenbih edermiş. Bu kişiler ondan dolayı bu ismi almışlardır. Satılmış demek, adanmış anlamındadır." diyerek açıklamada bulunmuştu babam.

Şiir, savaş yıllarına ait bir dramı anlatır. Satılmış; on yıl cepheden cepheye koşarak savaşmış, iletişimin yok denecek kadar zor olduğu o yıllarda öldüğüne dair köye künyesi gelmiş, fakat sağ olarak dönünce eşinin bir başkası ile evlendirilmiş olduğunu öğrenmiş ve köyünde duramayıp, Ulukışla'dan orta Anadolu'ya uzanan yol üzerindeki bir handa kahrından ölmüştür.

Arabamız tutarken Erciyes'in yolunu: "Hancı dedim, bildin mi Maraşlı Şeyhoğlu'nu?" Gözleri uzun uzun burkuldu kaldı bende, Dedi: "Hana sağ indi, ölü çıktı geçende!"	Yaşaran gözlerimde her şey artık değişti, Bizim garip Şeyhoğlu buradan geçmemişti... Gönlümü Maraşlı'nın yaktı kara haberi.
Aradan yıllar geçti, işte o günden beri Ne zaman yolda bir han rastlasam irkilirim, Çünkü sizde gizlenen dertleri ben bilirim, Ey köyleri hudûda bağlayan yaşlı yollar, Dönmeyen yolculara ağlayan yaşlı yollar! Ey garip çizgilerle dolu han duvarları, Ey hanların gönlümü sızlatan duvarları...	

***

Milli Mücadeleden sonra "Türk-Yunan nüfus mübadelesi" ile 1923 yılında Yunanistan'dan göç eden 500 bin Türkün büyük bir bölümü Trakya'ya yerleştirildi. Bulgaristan'da Jivkov zulmü ve asimilasyondan kaçan 350 bin Türk 1989'da Türkiye'ye göç etti.

Cumhuriyetle birlikte köylerden şehirlere seyahatler ve göçler artmaya başladı. Bekir Sıtkı Erdoğan, İstanbul'dan Anadolu'ya yolculuk yapan bir garibi anlatır:

Güç bela bir bilet aldım gişeden Yolculuk başladı Haydarpaşa'dan Kayseri yolundan, Niğde'yi geçtim Uzaktan görüldü, Bor yavaş yavaş >	Gurbetten gelmişim, yorgunum hancı Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş Aman karanlığı görmesin gözüm Beyaz perdeleri, ger yavaş yavaş
Sıla burcu burcu... İlle ocağım Çoluk çocuk hasretinde kucağım Sana her şeyimi anlatacağım, Otur baş ucuma, sor yavaş yavaş	Garibim, her taraf bana yabancı, Dertliyim; çekinme, doldur be hancı İlk önce kımlıdar hafif bir sancı Ayrılık sonradan kor yavaş yavaş

Necip Fazıl Kısakürek, “Gurbet” şiirinde; sıldakileri görmek arzusuyla ufuklara bakan, ancak yolunu kesen dağlarda boşboşuna dolaşıp yapayalnız kaldığı odanın suskun duvarlarına yönelen fersiz gözlerini kapatınca, iç âleminde dövünüp ağlayan duygu sağnağında annesinin şefkat ve merhamet dolu ılık sesini hatırlar:

Dağda dolaşırken yakma kandili, Fersiz gözlerimi dağlama gurbet! Ne söylemez, akan suların dili, Sessizlik içinde çağlama gurbet! >	Titrek parmağınla tutup tığını Alnıma işleme kırışığını Duvarda, emerek mum ışığını, Bir veremli rengi bağlama gurbet!
Gül büyütenlere mahsus hevesle, Renk renk dertlerimi gözümde besle! Yalnız, annem gibi, o ılık sesle, İçimde dövünüp ağlama gurbet!..	

***

Cumhuriyet döneminde şehir ve kasabalar arasında asfalt yollar yapılıp otobüs ve otomobil kullanımı başlayınca kırsal alanlardaki hanlar ve at arabaları mâzide kaldı. Necip Fazıl KISAKÜREK, “Otel Odaları” şiirinde, han ve kervansaraylardan sonra kimsesiz ve sessiz garibanların konakladığı, göçüp gittiği otel odalarını anlatır:

Bir merhamettir yanan, daracık odaların, İsli lâmbalarında, isli lâmbalarında. >	Gelip geçen her yüzden gizli bir akis kalmış, Küflü aynalarında, küflü aynalarında.
Atılan elbiseler, boğazlanmış bir adam, Kırık masalarında, kırık masalarında.	Bir sırrı sürüklüyor, terlikler tıtır tıtır, İzbe sofalarında, izbe sofalarında.
Atıyor sızılarını, çıplak duvarda nabzı, Çivi yaralarında, çivi yaralarında.	Kulak verin ki, zaman, tahtayı kemiriyor, Tavan aralarında, tavan aralarında.
Ağlayın, âşinasız, sessiz, can verenlere, Otel odalarında, otel odalarında!..	

- **Güneş süresince** (*Nüzhet Erman*)

Tut ki, Selçuklu başkenti Konya’dasın Ve (Allah’ın izniyle), Alâattin Keykubad, Sultan!>	Önde, boz merkep; fıstıkî makam develer, arkada, Yola çıkırmış ortalık ağarmadan.
Git git üzerlik otu, git git deve dikenini ve ikindiye doğru -Merhaba Sadettin Han!	Hayır duasından sonra kervancıbaşımın, ertesi sabah: “-Dert görmesin bu kervansarayı yaptıran!”
Ver elini Sultan Hanı: Yolculara, tüm yorgunluklarını, oymalarıyla unutturan!	Aksaray’ın kavakları Hasan Dağı’nın karı derken, Ak Mescidiyle Ağzıkarahan!
Solda, gelin doymazı Kızılırmak. Avanos’u da geçtin mi: Erciyes ve Sarıhan!	Diyeceğim bunlar değildi gerçekte benim, Hepsi bahane: Han, kervansaray filân...
Belki, menzil menzil, güneş süresince ama, Sindire sindire yanarmış o zaman.	Şimdi: “-Haydi! Hava firenli, Jet, Apollo servis!” (Maşallah ve de Allah’a emanet), Ford, Mercedes, Man,
Her saat başı kalkıyor garajlardan!	

***

1960'lı yıllarda Almanya başta olmak üzere Avrupa ülkelerine yüzbinlerce işçi gitmiştir. Şu anda **152 ülkede beş milyon Türk vatandaşı yaşıyor**. Cumhuriyet döneminde sanayi yatırımları Batı illerinde özellikle Gebze-İstanbul arasında yapılmış, şehirlerde de hizmet sektörü gelişmiş, geçim derdiyle köylerden büyük şehirlere yoğun şekilde göç hareketi gerçekleşmiştir. Özellikle dini bayramlarda sıla hasreti, akraba özlemi insanları yollara dökmektedir.

Samim Arıksoy'un “**Alaman Kardeş**” şiirinden:

Niye kızarsın bana Alaman kardeş... Üç, beş gün mü içindi dostluğumuz? Ben değil miydim, yok zamanında insanının Süpüren çöplerini, sokaklarında? Ben değil miydim, tüketen ömür Sana çıkarmak için kömür... Maden ocaklarında?	Niye kızarsın bana Hele bir öğreneyim Ne yaptım sana?... Ben değil miydim Sancak toka edip Göben'e, Breslav'a Bir cihan savaşı veren Seninle beraber... Omuz omuza?... Ve bir imparatorluk yitiren Bu uğurda? Çanakkale, Galiçya ve Yemen Ve de Kafkasya'da yenen Ve yenilen Ben... Ben değil miydim, Alaman kardeş! Ölen?..."
---	--

***

• **İç Göç** (*Tahir Kutsi Makal*)

**“Bir vakte erdi ki bizim günümüz,
Yiğit belli değil, mert belli değil
Herkes yarasına derman arıyor
Deva belli değil, dert belli değil.”** (*Ruhsatî*)

Yıllardan beri İstanbul'a akın var. Köyden şehire akın... İstanbul eskiden yedi tepe üstüne kurulan şehirdi. Şimdi yetmiş tepeli İstanbul.

Köyden şehre akına başlıca sebep olarak şunları tesbit ettik:

- 1- **Toprak kıtlığı**. Toprak zayıflamaktadır, erozyonla her yıl yüz binlerce dönüm arazi kaymakta, yok olmaktadır: buna paralel olarak tarlanın verimi, şimdiye kadar hep tarladan alındığı ve buna karşılık bir şey verilmediği için kaybolmaktadır.
- 2- Anadolunun bir çok köyünde **okul** yoktur. “Biz kör kaldık, çocuğumuz okusun” diye düşünen babalar; okulu var, öğretmenini yok yahut yakın bir yerde ilkokuldan sonra okunacak okullar bulunmadığı için “**şehirden sürünür, yine okuturum**” düşüncesiyle yola dökülmektedirler.
- 3- **Kan dâvası**. Köyde herkes birbirini tanımakta, birbirini sevmekte yahut nefret etmektedir. Öç alınmak, vurulmak korkusu, köylüyü bulunamayacağı yerlere, şehirlere itmektedir.
- 4- **Kızı kaçırılan** yahut kocası yokken kızı gebe kalan baba, köylünün yüzüne bakamayacağı utanç duygusuyla pıhtıyı pırtıyı yüklenip göçe hazırlanmaktadır.
- 5- **Köylünün çocuğunu evlendirmesi**, bir gencin alacağı kıza başlık verip düğün etmesi güçlükler doğurmakta, aşk yüzünden köyden çıkılmaktadır.
- 6- Bulunduğu çevrede hırsızlığı, uğursuzluğu yahut bir onulmaz hastalığa yakalandığı şâyi olmuş bulunanlar hem **hastalığı tedavi ettirmek** ve hem kendisini kınayan gözlerden irak olmak düşüncesiyle, İstanbul'a gidecek kara treni beklemektedir.
- 7- İstanbul'da yerleşmiş; hamallıktır, duvarcı ustalığıdır, fabrika işçiliğidir, çöpçülük, gece bekçiliğidir v.s. sahibi olanlar köye gittiklerinde akrabalarına etki yapmakta, göçü onlar için zarurî kılmaktadır. “**İstanbul'un taşı toprağı altındır**” sözü yaygınlaşmıştır.

- 8- İstanbul; Almanya, Avusturya, İsviçre ve öteki işçi isteyen **dış ülkelere işçi** sevk istasyonu görevini yapmaktadır. İstanbul tutkusu dönüşte de onu şehre bağlamaktadır.

Yıllardan beri sürüncemede bulunan toprak reformunu gerçekleştirilmesi, köye okul, su, yol götürülmesi, köylünün emeğinin değerlendirilmesi gerekir. Köye öğretmen vermek, öğretmene imkânlar vermek gerekir. Köylü sıkıştıkça türküde açmış isyan bayrağını; aşkını, kavgasını, derdini, ruh güzelliğini türkülere dökmüş. Günü gelmiş Feleğe bile çatmış:

Balım mı var, yağım mı var Bir dönümlük bağım mı var Bir derdime bin dert ular Nem alacak felek benim.	Bir giyimlik şal mı verdi Bir tutacak dal mı verdi Tükenmeyen mal mı verdi Nem alacak felek benim.
---	--

Geride kalan

“Akçadağ’da kar’ı buza döndürme
Yaktın yüreğimi, köze döndürme
Demişin ki, ilk bahara gelirim
Mevlâyı seversen güze döndürme”

Asıl dert geride kalanların! Başını alıp çıkıp gidene ne olur. Düşüp şaşmazsa, kurt kuş aalıp kaçmazsa sağ selâmet varır varacağı yere.

Ekmek derdi vardır. Önce evinin barkının yarınını amaç edinmiştir, sonra can kaygısına düşüş başlar. Hele ki ekmek kavgasında yenik düştü de üstte başta bir şey kalmadı mı başını vuracak taş aramaktan başka bir şey düşünmez olur. Yahut çelerler aklını, kocaman yerde dert de, belâ da kocaman olur.

Askerde dahi alışamadığı sigara gözünde tüter.

“**Gurbet derdi, yuva derdi, yâr derdi,**
Cömert Tanrı bana vermiş her derdi,
Dertli olduğumu söyleyiverdi,
Halka halka bu cigara dumanı.”

Gerçekte de dertlilenir bazan. Güzel hayallerle bir gecede kurduğu gecekondusu yıkıldığında, fabrikadaki işinden çıkarıldığında, yağmur yağdığı için yapı işindeki çalışması sona erdiğinde dertlenir, içlenir, öfkelenir.

Öfkeli günlerinde köyü hatırladığı olur. Son gece svgilisi yahut karısı ile söyleşmiştir:

“**Kara gözlü yârim ben gider oldum.**
Sakınıp zülfünü yoldurmayı gör
Hasretle aklını aldırmanı gör.”

Hasret akılları almaz da ne yapar. **Candan bir şeyin kopması kolay mı?** Elden parmak kopsa, kelleden kulak kopsa ağlamaktan kıyameti koparır insan. Oysa **kopan gönüldendir şimdi.** Sevilen, aranan, bir boşluğu doldurduğu sonradan farkedilen birisi kopmuştur.

Geride kalanlar için büyük acıdır bu. Günlerce, haftalarca, aylarca fakir çilingir sofrasında yeri boş kalır. **Sekiz kaşığın birden uzandığı tarhana çorbasında gidenin yiyeceği kadarı kalır.** Bir acılı yumruk tikanır boğazlara, birşeyler söylemek ister dudaklar büzülür, gözlerde kimsenin görmediği yaşlar...

Kimsenin görmediği göz yaşları hele ki yataklardadır. **Kadın yorganları bütün örter başına, kimse görmeyecektir hıçkırdığını, özlemlerini kimse farketmeyecektir.**

Yastığa sarılışlarını, şalvarını tutup kıvrılışlarını ve ilk evlilikten bu zamana kalan gelin-güvey döşeklerinde yer ayrıldığını kimse bilmeyecektir.

Çocuğun, “**Babam ne zaman gelecek?**” sorusuna cevap vermemek ne acıdır. Bir kadının bir başka kadına “bizimki para yollamış, seninkinden haber gelmedi mi daha?” demesi nasıl da yerin dibine geçiricidir.

Yüzü al al olur kadının. Dudakları titremekli olur. Göz yaşlarını tutamaz oluşu neyse saçlarının dibinde karıncalanma olur... **Ağlar kadın, ağlar...** Bunca zamandır bir “kuru kâğıt”

almamıştır. Ölüp kaldığı gelir aklına bazan, kocasının “iğneli fiçı”lara düşürüldüğünü düşünür uzun uzun. Ama ölüm inanılmaz.

Ölünmeye çıkılmaz ki, gurbete... Ölecek adam köyünde ölür, köyünün mezarlığına gömülür. **Belki kazanamamıştır da, üstü başı perişandır da utancından köye dönemiyordur** diye düşünülür. Çok kere gerçek de böyledir. Ne kadar dönmek istese iç-göç kahramanı, ele güne rezil rüsva olmak var, deyip sürünmekte devam eder.

***

- Yunus Emre, şardan şara gezen bir garib yolcu olduğunu ifade eder:

Aceb şu yirde var m’ola şöyle garib bencileyin Bağrı başlu gözi yaşlu şöyle garib bencileyin >	Gezerem Rûm ile Şam’ı Yukaru illeri kamu Çok istedüm bulımadum şöyle garib bencileyin
Kimseler garib olmasun hasret odına yanmasun Hocam kimseler olmasun şöyle garib bencileyin	Söyler dilüm ağlar gözüm gariblere köynür özüm Meğer ki gökde yılduzum şöyle garib bencileyin
Bir garib ölmüş diyeler üç günden sonra tuyalar Soğuk suyla yuyalar şöyle garib bencileyin	Hey Emrem Yûnus bî-çâre bulunmaz derdüne çâre Var imdi gez şardan şara şöyle garib bencileyin”

(kamu: bütün, hep; köymek: için için yanmak; şar: şehir)

Gider oldum kömür gözüm elvedâ Nazlım bize bu illerden göç oldu Senin ile zevk u sefa sürdüğüm Gelgi geçti cümle işler hiç oldu >	Ak yâr melil mahzun bakma yüzüme Bir od düştü yanar tatlı özüme Dünya zindan görünüyor gözüme Nazlım senden ayrılması güç oldu	
Zâlim felek devre çalmış kalemi Ah ü zârım tuttu bütün âlemi Gurbet ilde eksik etme selâmı Geçti serden yâr başıma taç oldu	Karac’oğlan Mevlâ yazmış fermanım Semaya sed çekti âh ü figanım Lûtfedip ağlatma nazlı gülşanım Bize bu ayrılık Hak’tan iş oldu	
Seyyâh oldum gezdım gurbet illeri Kâr etti (yetti) bağıma yeter ayrılık Söyleyeyim başa gelen halleri Ölümden çok çektim beter ayrılık	Şu aşkın ateşi sönmüyor serde Ah çeker ağlarım gezdiğim yerde Ben burada kalmışım dost gurbet ilde Beni ilden il’e atar ayrılık	
Gel gönül gurbete gitme Ya gelinir ya gelinmez Her güzele meyil verme Ya sevilir ya sevilmez	Şam-ı şeriftir zâtımız Yüğüktür bizim atımız Gurbet ilde kıymatımız Ya bilinir ya bilinmez	Karac’oğlan düşse yola Hızır yardım etse bile Yâr dediğin demir kale Ya alınır ya alınmaz

***

- **Paris Akşamları** (Atiye Keskin Kubanlı)

1944 yılında Alman’ların geriye çekilmelerinden istifade eden Rus’lar Kırım’a girerler. Kırım Türkleri Alman’larla işbirliği yaptığı gerekçesiyle Kafkas Türkleri gibi tevkif edilirler. Kapalı hayvan vagonlarında meçhul istikametlere gönderilirler. **Alman orduları ile kaçabilen bazı Kırım’lılar** da Avrupa’ya ve Amerika’ya sığınır. Birçoğu Avrupa’da **işsizlik, parasızlık ve kimsesizlik çekerek perişan olurlar.**

1947 yılı Sonbaharında Paris’te Sen Nehri kenarında bir ceset bulunur. Üzerinden çıkan evraktan **Buğra Alpgiray isimli Kırimlı bir Türk olduğu**, İkinci Dünya Savaşı sırasında vatanını kaybettiği, savaş sonunda Paris’te kaldığı ve çok fakir bir hayat yaşadığı anlaşılır. Cebinden çıkan bir şiirini o zaman bir Paris gazetesi yayınlar. Cesedini görmeye gelen yine Kırimlı talihsiz Türklerden biri ağlayarak der ki:

-Buğra, Kırım'da seçkin bir ailenin çok kıymetli evladı idi. Bahçelerinde çeşitli kuşlar yetiştirilirdi. **Dünyada insanın belini çökerten vatan ve aile hasreti kadar hiçbir acı olamaz.**
Aşağıdaki şiir ölümünden sonra cebinden bulunup gazetede yayınlanan şiirdir:
Paris Akşamları (Buğra Alp Giray)

Bu kent her şeyiyle bana yabancı, Caddeler binalar bütün insanlar. Öyle hasretim ki ezan sesine Ararım çevremde minare cami Lâkin takılırım çan kulesine Her semtin muhteşem kilisesine Yâdel elemleri sarar içimi. >	Uzarlarda yurdum burdan çok uzak Her mevsim güneşli masmavi göklü Câmili Gubbeli kümbetli köşklü Ozanlı garipli kervansarayı Hele insanları Alpli Giraylı Yok haber onlardan baba evinden Bu yüzdendir hâlim kopuk bir yaprak Her şey çok uzak benden çok uzak
Gözlerim daima engine dalar İsterim ki her an ana yurdumda Dağları dumanlı yaşlı Kırım'da Duvarında mavzer ve Kur'an olan ATA ocağında bizim konakta Bir bakır sinili sofrada başında İftar beklenilsin dua edilsin Ve sessiz sedasız yemek yenilsin Sonra şadırvanda abdest alınıp Hep birlikte teravihe gidilsin.	Uyansan her sabah ezan sesiyle Görsem Ayşeciği su testisiyle Ninemi yaşmaklı namaz kılarken Dinlesem dedemi Kur'an okurken.
Başımı huşuyla yastığa koysam Sonra toplanıp yola koyulsam Yahut günün şavkı vururken camdan Heybetli sesiyle çağırsa babam Annem de kalk yavrum aslanım dese Tutup elleriyle omuzlarımdan O müşfik haliyle sarılsa öpse	Bir karakış vaki "SEN" kıyısında Kafamın içinde Türklük ülküsü Ruhumu kavuran özyurd hasreti Böyle göçeceğim ebediyete Donmuş cesedimi bulup çöpçüler Defnedilmek üzere götürecekler Kimim ben ve neyim bilecekler...

***

- **Gariplerin bağından** (Bekir Fuat)

Bir yolculuk içindeyiz, yoldayız, yoruluyoruz. Yolumuz garipliğimizi hatırlatsın, aşka götürsün, gönlümüze aksın.

Gariplikle 'yakın olma hali'ni yaşarız. Hakikatle hemhal olan, sahipsiz değildir. Alemin merkezinde Hak ile dosttur garip. O, gönlünü Hakk'a adanmış bir yolcu. **'En yakın olma hali'ni gönlünü hakikate açanlar yaşar.** İnsanın hakikat macerası da kalbiyle dünya arasında salınan perdeleri aralamakla geçer.

*

Garip, eşya ile arasında bir sahiplik bağı kurmaz, kuramaz. İnsanı alemlerin en zengini kılan o özgürlüktür. Kalbiyle baş başa olan, Hakk'ın bahsettiği tebensümle, zenginlikle bakar aleme.

Allah bazı kullarını saklar, fazla temas ettirmez dünyayla. Hak ile teması olan 'kurbanlar' Allah'ın yeryüzüne bir ikramıdır. Cömertlikleriyle, muhabbetleriyle, tebensümleriyle, Hakk'ı hatırlatmalarıyla insanlığa bir lütuftur. Onların hayatından nasipleneler, ebediyet yolculuğunda neşeyle yol alır.

Gariplik, 'bu yolun sonu nereye çıkacak' sorusunu akla getirmeden sevgiyle yola çıkarır. Güneş eteklerinden yıldızlar saçarak Hira'dan doğar. Bir avuç toprak Kabe gibi örter sevgiliyi. Sevr mağarasında incecik bir iplik geceyle gündüzün arasına girer.

Mutlak hayatın sahibi Allah, yolculuğun rehberi ise gariplerdir. Ancak garipler, kalbiyle arasındaki mesafeyi kaldırmıştır. Hayatın, kalbin ortasında yangın sürer. Kalbimiz inşiraha kavuşur.

Hesaplar, kitaplar elimizin tersiyle itilir, Hakk'ın şefkat yolculuğu başlar. O yolculukla insan muhabbetten muhabbete, rüyadan rüyaya koşar.

Gariplik bir anlamda dert sahibi olmaktır. **İnsan dertleriyle garipleşir, Hakk'a yakın durur.** Garip, ebedi yolculuğunda derdini azık edinir. Derdimiz var. O derdin bir sahibi var. O dert can yakabilir ama sahibinin hatırı var. Onun için aşkla yaşar insan. Aşkın sahibi var.

*

Gariplikle gurbet iç içe... Uzaklaştıkça gurbeti derinleşir garibin, **gurbeti derinleştikçe sevgiliye özlemi artar. Gurbeti uzakta yaşayan, sevgiliye yakın olur.**

Bir garip hikayedir Adem. Cennetten gurbete gelmiştir. O, dünya sürgününü içinde, yabancı bir diyarda, geldiği yere dönme hasretiyle yaşar. Aslında bu Adem'in aşka ilk dokunuşudur. Gurbete ilk dokunuşu, silaya ilk varışıdır. Cennete dönünceye kadar da bu sürgün, bu gurbet, yatağını arayan nehirler gibi denizlere akmaya devam eder. Ondandır dünya gurbetinde nehirler gibi akışımız.

Garipler gibi yaşar, ömrümüzü gurbette tamamlar, **'asıl yurdumuz'a göç etmeyi 'sevgiliye kavuşma' olarak görürüz.**

*

Garipler, yani sadık olanlar. Bağlılar, hakikat aşkıyla yüreği dağlananlar. Yakın olma sırrıyla yüzlerini Hakk'a dönenler. Kurtuluş amentüsünün yoldaki izleri garipler...

Bir de her çağda gariplerin, mazlumların karşısında olanlar. Güneşin, ayın sırrından mahrum kalanlar, yüzünü gecenin en koyu karanlığına çevirenler, yollarına kibir taşları döşeyenler, küçük gövdeleriyle güneşi örtmeye çalışanlar, kendi caneğini ateşe verenler...

Onlar ki karanlığa yaslanır; gariplerin, gönül ehlinin yöneldiği 'söz'e savaş açarlar. Garipliğe sadık kalamadığı/kalmadığı için hakikati kendinden, kendini de hakikatten uzaklaştırırlar.

Hakikat gariplerin elinde bir meşaledir.

Hakk'ın sözü en yukarıda olsun ister garip.

İnsanı onurlu kılan şey mazlumlarla dayanışması, zulme, karanlığa ve kötülöklere karşı tavır almasıdır. Hakikate sadakat şerefimiz diyerek 'garipçe duruş' ortaya koyanlar her zaman olmuştur. Onlar, hayır üzere olanlar, yolu gariplikten geçenler insanlığın temiz vicdanında kuşkusuz yerini alanlardır.

Karanlığın gölgesinde yok olmaya terk edilmiş kitleleri mazlum olarak niteleriz. Zulme sessiz kalmak, hakikati bildiği halde ses çıkarmamak mazlumlar karşı karanlığı daha da cesaretlendirir. Bu sadece mazlumların değil, zulme sessiz kalan her insanın sorumluluğudur. Geceyi var eden gündüzün yokluğudur.

*

Dünya, aşkı olana gurbet yurdudur. Hakikatin eşsiz parıltılarını burada görürüz. **Yolculuğumuz gurbet hüznüyle başlar, vuslat neşesiyle kemale erer.**

Her şey ashna rücu eder.

"Ne varlığa sevinirim, ne yokluğa yerinirim; aşkın ile avunurum, bana seni gerek seni."

Garipler kendi kalplerinden yola çıkar, daha büyük bir kalbe iltica ederler.

***

- **Taş olsaydım erirdim, toprak oldum dayandım** (Emine Şimşek)

Yol bir çağrıdır. Uzaklara, keşfetmeye, bilinmeyene... Kendine yabancılaşmış, kalabalıklar arasında yalnız ve kaygıyla yüklü olan insanı öncelikle kendini tanımaya çağırır yol. Bunun için sihirli formüller sunmaz insana, "Dur!" der, "Dur ve bak, gör, müşahede et." Bazen bir ağacın efsununu hissettirerek konuşur seninle yol, bazen bir çiçeğin renginin güzelliğiyle bazen yüzünü okşayan ılık bir esniyle bir gün batımı manzarasında durdurup kahveye davet ederek...

Yolun söylediklerini işitenlerse ancak yolda olanlardır, yolda olmayı sevenler... İnsanın hikâyesi de o yolda yaşadıklarının bütünüdür. Ne var ki çoğu insan bunu görmez, çünkü varacağı yere odaklanmıştır. Yolculuğun bittiği o yere geldiğinde derin bir hüsrana yaşar, söylenir durur. O yol boyunca yaşadığı şeyleri unutur. Oysaki **yolun kendisi güzeldir, yolda olmak güzeldir, yolculuk güzeldir.**

Güneye doğru yaptığım bir yolculukta radyoda çalan türküdeki sözlere takılıyorum, **"Taş olsaydım erirdim / Toprak oldum dayandım."** Tekrar dinliyorum türküyü, sonra tekrar... Sonra

toprağa dair çağrışımlar üşüşüyor zihnime. Toprak annedir, hayat verir, besler, korur, yeşertir, büyütür. Ondan belki de ruhumuz sıkıldığında toprağa koşmamız, ayaklarımız toprağa değdiğinde aldığımız güç ondan.

Toprak deyince aklıma Mevlana'nın şu mısraları geliyor hemen sonra:

“Taş yeşermez geçmiş olsa da nevbahar,

Toprak ol da bak nasıl güller açar.

Taş idin çok gönül kırdın yeter,

Toprak ol, üstünde hoş güller biter.”

Ardından da yine Mevlana'nın **“Tevazu ve alçak gönüllükte toprak gibi ol.”** sözü geziniyor zihnimde. Toprak sarıp sarmalar, sinesinde besler, büyütür. İnsanoğlu ağacı görür, çiçeği görür, meyveyi görür de toprak en son akla gelir. En son hatırlanan olsa da toprak, hep en çok var olandır. Bilgeliği bundandır.

Toprağa bir tohum at sen yeter ki... O nice güzelliği büyütür. Toprak bir başlangıçtır ve bitişti aynı zamanda. Tâhâ suresi 55. ayeti hatırlatır: “Sizi topraktan yarattık, tekrar toprağa döndüreceğiz ve sonra oradan bir defa daha çıkaracağız.” **Topraktan gelip yine toprağa döneceğimizden toprak bir yolculuktur. Sabırdır, süreçtir, bekleyiştir, tazeleniştir, olgunlaşmadır.**

Toprak güzeldir.

Toprak olmak güzeldir.

Yol, bazen bir türkünün sözlerine götürüp de konuşuyor insanla işte.

Yolculuk güzeldir. Yolun söyledikleri de söyledikleri de...

***

- Halen yaşantımız gurbet ellerde devam etmektedir. Gurbet ellerdeki insanın garipliğini, yalnızlığını Kemalettin Kamu “Ben gurbette değilim / Gurbet benim içimde” şeklinde ifade ederek tüm benliğinde hisseder:

Gurbet o kadar acı Ki, ne varsa içimde Hepsi bana yabancı Hepsi başka biçimde	Eriyorum gitgide Elveda her ümide! Gurbet benliğimi de Bitirdi bir biçimde	Ne arzum ne emelim Yaralanmış bir El'im Ben gurbette değilim Gurbet benim içimde
--	---	---

- Yahya Kemal, “Gurbet” şiirinde geçmeyen zaman ve yalnızlık azâbından bahseder:

Gurbet nedir bilir mi o menfâya gitmiyen? Ey gurbet, ey gurûbu ufuklarda bitmiyen Ömrün derinliğinde süren kaygı günleri! Yıllarca, fakr içinde, hayâtın hüznüleri.	Bir çöl çoraklığında hayâlin susuzluğu; Hem uyku ihtiyaçları, hem uykusuzluğu, En sinsî bir ezâ gibidir geçmiyen zaman; Bin türlü başka cevri de vardır ki bî-aman; Yalnızlığın azâbı her işkenceden beter; Yalnız bu kahrı insanı tahrîb için yeter.
---	---

- Bekir Fuat **“Göçmen kuşun gariplik duygusu”** başlıklı köşe yazısında şöyle der:
“Zaman akıp gidiyor. Güzellikler solup gidiyor. Güzelliklere sebep, güzelliklere taşıyıcı, güzelliklere ev sahibi olmanın telaşı yok üzerimizde. Geçip gidiyoruz yanlarından, hiç farkında olmadan. Neredeyiz ve kimiz hiç bilmeden.
Zaman aşılmaz dağlardan bir yüce dağ. Dağları göğe çıkararak insan, dağları aşmak için önünde ağlayan insan, aşamadığı dağları delmeye çalışan insan, çabası ve acısı hiç bitmeyen insan...
Ne öğrendinse yolda öğrendin, ne unuttunsa yolda unuttun. Neye sevindinse ve yerindinse yine her şey bu yolda yaşandı. Ana rahminden ayrılırsın, dünya yolculuğu başlar senin için. Sevgiyi, şefkati, emanet olmayı öğrenirsin. Emaneti taşımak için heyecanlanırsın. Vakit gelince emaneti teslim edeceğin bir eli tutarsın. Budur hikâyen.
Ademden insana taşınmış emanet. Yolculuk bu.
‘Yaşam, bir göçmen kuşun gariplik duygusudur.’ demişti Sohrab Sepehri.
Biz bu diyardan göçecek kuşlarız.”

- **“Anadolu halk edebiyatında en kuvvetli duygu gurbet duygusudur.** Bütün halk türküleri ve şiirleri uzaklarda bulunan sevgiliye, anaya, kardeşe acı acı seslenir. Gurbet duygusu sevgi ile ayrılık ve birleşme özlemini bir araya getirir. Başlangıçta, insanları birbirine bağlayan o kutsal his, sevgi vardır. Sevgiyi tanımayanlar ayrılığın acısını da bilmezler, özlemezler ve gurbet hissi duymazlar.
Anadolu insanının ruhu halk türkülerinde ve asker mektuplarında insanlığın şah damarı gibi atar. Öyle halk türküleri vardır ki gözleriniz yaşarmadan okuyamaz veya dinleyemezsiniz.
Kimin olursa olsun güzel ve derin bir gerçeği ifade eden o, **“ben ta senin yanında dahi hasretim sana” mısraı ve Mevlâna’nın durmadan inleyen neyi,** dağlar ortadan kalksa da gurbet ve hasret duygusunun sona ermeyeceğini gösteriyor.” (Mehmet Kaplan)
- **Türkü** (Bahattin Karakoç)

<p>Orada, dağların ardında Bir şirin köy vardı... Yel eser, başaklar ırgalanır Eğilir suları öperdi Dereboyunca söğüt ağaçları Orada Dağların ardında kaldı. ></p>	<p>İlk ışıkla Uçardı yuvasından kuşlar Şebnemler titreşirdi Yedi renk içinde En güzel günler En tatlı düşler Orada kaldı. ></p>	<p>Nice yazlar geçti Yorgun ve kurak Kan ağlar kalbim O köyden uzak</p>
<p>Rüzgâr terü-taze Temiz aşklar fısıldardı Akşam dönüşleri Ilık türküler karışırdı Kaval seslerine... İlk dişlediğim elmanın kokusu İlk içtiğim sütün İlk aşkım, çocukluğum Orada kaldı.</p>	<p>Gün-burnunda sincaplar Çıkardı yuvalarından Öterdi deliceler Kan damlardı vakte Al al gelinciklerin Boy atardı çavdarlar Türkülerle çınlardı Yollar, bağlar, tarlalar Orada kaldı.</p>	<p>Nice yazlar geçti Yorgun ve kurak Kan ağlar kalbim O köyden uzak</p>
<p>Kış ayları Odalarda kitaplar okunurdu: “Battal Gazi” “Koroğlu” “Kerem ile Aslı” “Ferhat ile Şirin” Ilık gözyaşları, Buz tutan öfkeler Orada kaldı.</p>	<p>Mübârek ramazan günleri Mevlitler okunurdu evlerde Şerbetler içilirdi Su akmaz, durur Yel esmez, susardı Ezanlar okunurken Orada kaldı.</p>	<p>Nice yazlar geçti Yorgun ve kurak Kan ağlar kalbim O köyden uzak</p>
<p>O köyde doğdum ben O köyde büyüdüm Bir toprak evde Nice tatlı yıllar Gölgemi sürüdüm Ökçe eskittim O köyün tozlu yollarında Alnıma kurban kanı çaldılar Annem, babam, kardeşlerim Evimiz Tüm mutlu günlerim Orada kaldı.</p>	<p>Şimdi içinizden biri Konuşur kendi kendine: -“Rüzgârın hâtıralar olsun, Ekinler gibi ırgalan dur... Ara yitiklerini, Ara!..” Pul pul Hepsi orada kaldı...</p>	<p>Nice yazlar geçti Yorgun ve kurak Kan ağlar kalbim O köyden uzak</p>

o **Ayıp** (*Abdurrahim Karakoç*)

Kara gözlüm bu ayrılık yetişir, İki gözüm pınar oldu gel gayrı. Elim değse akan sular tutuşur İçim dışım yanar oldu gel gayrı. >	Ayların sırtında yıllar taşındı, Sanma ki garibi eller düşündü. Bebekler evlendi, yollar aşındı Kozalaklar çınar oldu gel gayrı.
Hesap et, gideli sen gurbet ile Otuz ay tutuldu kolay mı dile? Hapisler, sürgünler, esirler bile Sılasına döner oldu gel gayrı.	Gönlüm sende, gözüm yollarda durdu, Saat isyan etti, takvim kudurdu. Hasret hançerini bağrıma vurdu Yüreciğim kanar oldu gel gayrı.
Emeği boşadır yuvasız kuşun... Nerdeyse toprağa degecek başın. Beni düşünmezsen kendini düşün Herkes seni kınar oldu gel gayrı.	

o Necatî:

Dil ser-i kuyun koyup etmez behişt-i arzu Her kişiye kendi şehri yeğ gelir Bağdad'dan	Gönül sevgilinin köyünü bırakıp tâ ceneti arzu etmez. Herkes kendi memleketi Bağdat'tan iyi gelir.
---	---

o Fıtnat:

Bilmedik zevk-i visâlin çekmeyince firkatın Olmayınca hasta kadrin bilmez âdem sıhhatin	Ayrılığını çekmeyince kavuşmanın zevkini bilmedik. Adam hasta olmayınca sağlığın kıymetini bilmez.
--	---

o Seydî Ali Reis:

Yime hicran gamın ey dil ecelden öğden ölmüş yok Yetecek ussasın hattın yazılmış ta yuyulmuş yok	Ey gönül; ayrılıktan dolayı gam yeme. Çünkü ecelinden önce kimse ölmemiştir. Alnına çekeceği şey yazılmış olup ta silinmiş kimse de yoktur.
---	---

- o **Bakarım bakarım sılam görünmez
Aramızda yıkılası dağlar var”** (*Karacaoğlan*)
- o **“Bu emel gurbetinin yoktur ucu;
Dâimâ yollar uzar, kalb üzülür;
Ömrü oldukça yürür her yolcu,
Varmadan menzile bir yerde ölür.”** (*Yahya Kemal*)